

РОЛЬ МИСТЕЦТВА В СОЦІОКУЛЬТУРНІЙ СТРАТИФІКАЦІЇ СУСПІЛЬСТВА

Інститут аеропортів Національного авіаційного університету

У статті розглядаються актуальні проблеми взаємовідносин суспільства і мистецтва. Розкривається взаємозв'язок та взаємовплив таких понять як картина світу, мистецтво, субкультура, стратифікація суспільства.

Все чіткіше починає усвідомлюватися та думка, що мистецтво може стати предметом наукового дослідження тільки тоді, коли воно буде розглядатися як одна із життєвих функцій суспільства у безвідривному зв'язку зі всіма іншими галузями соціального життя в його конкретній історичній обумовленості.

Л.С. Виготський

Вступ

Культурне життя будь якого неоднорідного суспільства становить собою процес співіснування людей, які неоднозначно бачать і оцінюють оточуючу їх дійсність. Це відбувається тому, що різні люди розглядають оточуючий світ скрізь несхожі координатні сітки. Або – іншими словами – вони виступають носіями картин світу, які не збігаються.

Аналіз досліджень і публікацій

Питання взаємозв'язку між мистецтвом і суспільством як минулих віків, так і сьогодення, розглядали такі вчені як Г. Гегель, К. Юнг, Л. Виготський, Ю. Лотман, Г. Аксянова, Н. Овчиннікова. Соціально-психологічний аспект взаємодії художньої культури з картиною світу і субкультурою досліджували В. Глебкін, Ю. Степанов, Т. Шибутані. Сьогодні також актуальні наукові розробки з означеної проблематики А. Гостева, В. Жукова, Л. Соколова.

Постановка завдання

Мистець як представник визначеної субкультури завжди служить виразником її ідей. Більше того, в художній культурі всі елементи тою чи іншою мірою відтворюють своєрідність світосприйняття – епоха дивиться в своє мистецтво наче у дзеркало. Постають питання: який зв'язок виникає між мистецтвом, картиною світу, субкультурою та стратифікацією; навіщо потрібна мистецтву субкультура; як впливає субкультура мистецтва на стратифікацію суспільства? **Мета** дослідження: виявити та простежити зв'язок картина світу – мистецтво – субкультура – стратифікація.

Основна частина

Картина світу – це суб'єктивна карта простору і часу, схема правил між об'єктами, набір формул порядку, система правил, що керують тим світом, у якому людина живе. Вона потрібна індивіду для осмислення життєдіяльності. Щоб сприйняти деякі зовнішні об'єкти, людина повинна їх конкретно розділити на категорії, назвати і пояснити, розмістивши ці об'єкти в особливе «смысловое поле». Психологи стверджують, що індивід перебуває в предметному світі, який постає перед ним у чотирьох вимірах – він має висоту, ширину, глибину і часову координату. Проте людська свідомість не може відкрити для себе об'єктивний

зовнішній світ поза п'ятим виміром, який є не чим іншим, як «смысловим полем», тобто системою значень [11, с.45]. Орієнтація в світі неможлива, якщо людина, що її сприймає не має запасу значень, успадкованих від соціуму і набутих шляхом особистого досвіду. Таким чином, саме п'ятий вимір, це смысловое поле за своєю сутністю, і є картиною світу. Тільки створивши собі світ у вигляді цілісної його картини, людина здатна в ньому існувати.

Можна сказати також, що картина світу – це суб'єктивна карта простору і часу, схема взаємовідносин між об'єктами, набір формул порядку, система правил, яка керує тим світом, у якому людина проживає. Без таких орієнтирів життя людини було б хаосом. Адже саме картина світу об'єднує всі відомі індивіду образи та поняття в єдиний загальний глобальний образ.

Картина світу необхідна людині, бо якби вона не створювала цілісний образ світу, то не змогла і побачити саму себе. Адже «Я – образ» є невід'ємною складовою образу світу. «І тільки в дзеркалі нашої картини світу, – писав К. Юнг, – ми можемо побачити себе повністю. Тільки в образі, який ми створюємо, ми постаємо перед самими собою» [11, с.46].

Сучасні дослідники встановили, що уявлення про щастя та ієрархія життєвих цінностей можуть суттєво розходитися не тільки в різних народів, але і в представників різних поколінь або різних субкультур всередині однієї культури, одного народу [8, с.212]. Основна причина цього – наявність у народів, етносів і субкультур, так як і в кожній людині, власної індивідуальної картини світу, в повній відповідності з особливостями якої кожний індивід і будь яка сукупність людей поводять себе так чи інакше.

Завдання збереження в цілісності і передачі наступним поколінням національної картини світу виконують в кожному суспільстві більш чи менш розвиненні інституції, в тому числі система виховання та освіти. На всіх етапах людської історії мистецтво відіграло роль специфічного інструмента пізнання дійсності, адже за своєю сутністю воно поліфункціональне – це ефективний засіб пропаганди, виховання і навіювання, передбачення майбутнього та здійснення на людину гіпнотичного впливу.

Художнє сприйняття є дзеркальним

відображенням процесу творення художніх цінностей, пов'язане з картиною світу прямими і зворотними зв'язками. Картина світу задає загальні методологічні орієнтації. Кожна епоха характеризується визначеним станом власної художньої свідомості, яка визначає як процеси створення творів мистецтва, так і процеси їх сприйняття. Для художньої свідомості картина світу має подвійне значення. «По – перше, вона формує зміст мистецтва, визначеним образом його організує. По – друге, картина світу сама містить у собі програму власної художньої уяви – творчий метод, за допомогою якого картина світу художника реалізується в його творчості» [5, с.114].

Мистецтво суттєво доповнює світосприйняття людини. Малюючи різноманітні «картини життя», перипетії взаємовідносин людей, моделюючи почуття, які суб'єкти відчують одне до одного і до оточуючого світу, мистецтво збагачує картину світу людини, робить її більш багатого і насиченою. Звертаючись до образотворчого та пластичного мистецтва, літератури та музики, люди виходять за межі своєї повсякденності й отримують можливість ефективно добудовувати, безкінечно удосконалювати власну картину світу. А якщо вона стає багатшою, так само багатшими стають людські взаємовідносини з реальністю.

«Всезагальна потреба в мистецтві, – писав Г. Гегель, – виникає з розумного намагання людини духовно усвідомити внутрішній та зовнішній світ, уявивши його як предмет, в якому індивід пізнає власне «Я». Цю потребу в духовній свободі людина задовольняє тим, що робить наочним і пізнаваним для себе та інших те, що існує всередині неї» [3, с.37-38].

Таким чином, головна функція мистецтва – створювати різноманітні картини світу. Це зумовлено тим, що художня культура безпосередньо пов'язана з визначеним баченням світу. Через світобачення, яке поєднує в собі гаму різноманітних оцінок явищ дійсності, митець висловлює особисте ставлення до світу в якому він живе. Предмет мистецтва – картина світу, що формується за допомогою художніх образів.

Художній образ – специфічна для мистецтва форма вираження думок і почуттів художника. Певний духовний зміст, зароджуючись в уяві митця, через художні образи втілюється у створеному ним творі за допомогою мови відповідного виду мистецтва – живописної або пластичної, словесної або музичної, сценічної або екранної. Ця образна мова сприймається аудиторією, в результаті чого духовний зміст твору стає надбанням внутрішнього світу глядача, читача, слухача. Тобто, приєднується до картини світу митця, певною мірою її змінюючи. Це стає можливим тому, що художній образ, відображаючи деякі аспекти дійсності, разом з тим несе в собі цілісно-емоційне та інтелектуальне ставлення художника до світу. «Чуттєва конкретність і узагальненість органічно поєднуються в художньому образі, але в різних пропорціях: домінування першої найбільш яскраво проявляється в реалістичному портретному зображенні, превалювання другої – в символічному,

рівновага – в типовому образі», – зазначає Ю. Степанов [9, с.124].

Відомий культуролог ХХ століття Ю. Лотман стверджує, що в кожному виді мистецтва художній образ має свою особливу структуру, зумовлену, з одного боку, особливостями вираженого в ньому змісту, а з іншого – характером матеріалу (мови), за допомогою якого цей зміст втілюється [7, с.24]. Так, наприклад, художній образ в архітектурі завжди статичний, а в літературі переважно динамічний, в живописі образотворчий, а в музиці – інтонаційний. Художній образ виступає не лише як об'єкт споглядання, але й як привід для переживання. Саме переживання художнього образу глядачем, читачем, слухачем і є специфічною особливістю впливу мистецтва на його аудиторію.

Художній образ виступає в різноманітному масштабі. Його первинна одиниця – «мікрообраз». Ще більший масштаб – «макрообраз», який виступає образом твору мистецтва в цілому. І, нарешті, всю творчість художника можна розглядати як єдиний «мегаобраз» світу і людини в світі. Такий, наприклад, цілісний образ творчості Ф. Достоєвського, який суттєво відрізняється від образів світу в творах Л. Толстого і А. Чехова. Такий сукупний художній образ у творчості Ф. Шопена – на відміну від образу творчості, наприклад, Ф. Шуберта або Ф. Ліста.

Як відомо, сформульований в свій час Г. Гегелем закон нерівномірності розвитку видів мистецтва проявляється у тому, що ієрархія видів мистецтва надзвичайно рухлива і частково пов'язана зі змінами в соціально-політичних і економічних аспектах суспільного життя. І, як наслідок, в культурному полі виникає домінуючий вид мистецтва, який певним чином налаштовує художню діяльність в цілому, накладаючи на неї відбиток власної специфіки. Висунення окремого виду мистецтва на верхівку ієрархії пов'язане з його здатністю найбільш повно і адекватно виявити панівну в суспільстві картину світу. Так, наприклад, середньовічній картині світу з послабленою часовою координатою найбільше відповідають просторові види мистецтва – храми, прикрашені скульптурою. Домінуючий стан фактору часу в картині світу сучасної людини приводить до висунення на перший план часових і просторово – часових видів мистецтва. Але в кожному момент часу художня культура становить собою динамічну і самоузгоджену систему з взаємодіючими між собою елементами.

Відомо, що субкультури відрізняються одна від одної своєрідністю картин світу. Звідси витікає, що вони мають потребу в різному мистецтві для їхнього формування та удосконалення. В. Глебкін наголошує на тому, що є одна невід'ємна умова повноцінного сприйняття художнього твору: образи дійсності, включені в нього, повинні міститися також і в картинах світу реципієнтів [4, с.151-152]. Мистецтво ніколи б не могло сприйматися іншими людьми, якби воно не оперувало деяким загальним запасом життєвих вражень – і для автора, і для потенційної аудиторії художнього твору. Ще одна важлива умова – якби це мистецтво не використовувало мову, зрозумілу сприймаючий

аудиторії.

За яких обставин виникає субкультура? Історія свідчить, що будь яке суспільство для власної стійкості повинно мати досить складну структуру. При цьому соціальна стратифікація – це тільки перша сходинка структурної диференціації. Друга її сходинка – субкультурна диференціація – виникає на основі першої як процес самоускладнення соціуму. Головна ознака субкультури – це наявність в ній специфічної картини світу, яка і визначає всі інші ознаки субкультури. Одна з найважливіших функцій субкультури – об'єднання людей, близьких за світосприйняттям і, відповідно, з подібним ставленням до художньої культури. Однак, при всій своєрідності індивідуальних смаків людей, які належать до тієї чи іншої субкультури, повинна існувати визначена векторна спільність художньо – культурного поля цієї субкультури. Окрім того, множинність і багатомірність естетико-художніх характеристик творів мистецтва надає можливість різноманітного їх прочитання згідно з моделями естетичного сприйняття і змістовно-смысловими особливостями мислення представників різних субкультурних спільнот. Отже, враховуючи загальне для всіх субкультур ядро національної культури, стає зрозумілим функціонування одного і того ж художнього твору в культурному полі різних субкультур. Кожна з них знаходить в цих творах свій актуальний смисл. У. Еко справедливо зауважував, що «будь який твір мистецтва становить собою об'єкт, який передбачає безкінечне число можливого сприйняття» [10, с.45].

Автор орієнтується на успіх у визначеного сегменту публіки – реального чи уявного. Але митець не знає історичної долі свого творіння, він не має можливості навіть передбачити як його будуть оцінювати нащадки, які також є представниками визначеної субкультури. І, тому безкінечне число можливого сприйняття стає історичною реальністю. Однак, все ж в момент творення автор більш чи менш свідомо уявляє собі адресата свого духовного послання, ту людину чи тих людей, які, як він гадає, можуть розділити його картину світу. В результаті такої орієнтації виникає надзвичайно важлива якість художнього твору – ступінь його відповідності картині світу тих чи інших соціальних груп.

Цей феном пояснює нерідкі випадки, коли контакт людини з мистецтвом не відбувається. При цьому людина може бути інтелектуалом, а сам твір мистецтва оцінюватися кваліфікованими експертами як шедевр, але – все одно може виникнути невідповідність між художнім твором і нормою смаку субкультури, до якої належить реципієнт. Згадаймо, що Вольтер і Л. Толстой не сприймали творчість В. Шекспіра, І. Репін стримано відгукувався на твори Рафаеля, І. Тургенєв і М. Некрасов вважали невдалим роман «Анна Кареніна», П. Чайковський не любив музику І. Брамса. Навряд чи комусь із них можна дорікнути недостатньо розвиненим художнім смаком. Вся справа в тому, що приналежність до різних психологічних типів, соціальних і культурних пластів, етнічних спільнот, історичних епох

породжує специфічні субкультури, які потребують різного мистецтва. Саме тому твори мистецтва найчастіше мають адресний характер і розраховані на сприйняття визначених субкультур. «В субкультурному середовищі виникають і формуються художні смаки, які набувають згодом групового субкультурного характеру», – зазначає Г. Аксянова [1, с.14].

Все це стосується і впливу субкультур на художні переваги їх представників. В кожній субкультурі існують свої художні твори, які виступають як соціокультурний зразок, консолідуючий суспільство. Більш того, з часом у кожній субкультурній спільноті складається власне ставлення до видів і жанрів мистецтва, конкретних авторів або виконавців, набуваючи згодом нормативного характеру. Саме це і визначає естетичні орієнтації та реакції будь-якого її представника. Вростаючи в ту чи іншу субкультуру, індивід застає там цілісну систему усталених художніх смаків. З цього часу художні твори становлять для нього цінність лише в тому випадку, якщо вони цим смакам відповідають.

Ось чому між художніми смаками елітарної художньої інтелігенції і художніми перевагами масових субкультур йде постійна суперечка, яка нерідко інтерпретується як дискусія про те, що вважати «хорошим» і «поганим» мистецтвом. Результат цієї дискусії вкрай необхідний для теорії субкультурної стратифікації суспільства – з точки зору практичної оцінки художнього смаку субкультур.

Так що ж таке – «високе» і «низьке» мистецтво? В історії відомі намагання провести подібні спроби. Так, в епоху Середньовіччя було актуальним розмежування релігійного і світського мистецтва як чогось високого і низького. В Новий час проблема ускладнилась. Релігійне мистецтво поступово втрачало свої позиції, що призвело до постановки завдання класифікації та ієрархії власне світського мистецтва. Носіями мистецтва є представники різних субкультур, які мають специфічні картини світу, котрі і відображаються, фіксуються у відповідних творах мистецтва. «Проблема «високого» і «низького» мистецтва, – стверджують сучасні дослідники В. Жидков і К. Соколов, – розпочинається з оцінки картин світу, носіями яких є і творці і споживачі відповідних культурних цінностей» [6, с. 154-155].

Художня культура визначеної соціальної спільноти піддається ієрархічному поділу на «високе» та «низьке». По-перше, за видами мистецтва та жанрами творів, які мають різні домінуючі соціально-культурні функції, користуються різною художньою мовою в результаті чого спроможні транслювати різні духовні смисли. По-друге, за нерівноцінними культурами, які створені субкультурами, що несуть різне ціннісне змістовне навантаження.

Критерії мистецтва завжди відносні й найчастіше виражають естетичні орієнтації, домінуючої в суспільстві субкультури. Безперечно, художній критик – це найбільш кваліфікований представник публіки. Але ця кваліфікація сформувалася

всередині його власної субкультури – художньої інтелігенції. Разом з тим критик представляє не тільки власну субкультуру, але і культуру даного суспільства в цілому. Отже, ми можемо сказати, що в одному і тому ж соціумі співіснують різнотипні художні культури, які обслуговують власні субкультури.

Навіщо ж потрібна мистецтву субкультура? Перш за все тому, що «власне» мистецтво згуртовує субкультуру, бо ідеї та почуття виражені в художній формі, володіють більш потужною силою навіювання, а тому засвоюються на рівні звичайної свідомості набагато легше тих зразків, якими є, наприклад, наукова гіпотеза, теорія чи політичний лозунг. Така здатність мистецтва надає необмежені можливості для зближення індивідуальних картин світу членів субкультур.

Аудиторія будь-якого виду мистецтва стратифікована за ознакою художньої компетентності, тобто за здатністю сприймати більш чи менш складні смисли, виражені складною художньою мовою. Також очевидно, що чим нижча компетентність, тим кількісно більше таких людей в аудиторії.

Аудиторія будь-якого виду мистецтва є пірамідою. Художньо розвинені і підготовлені люди, які знаходяться ближче до верхівки піраміди, складають меншість в аудиторії будь-якого виду мистецтва. Відповідним чином існує й стратифіковане поле любого виду мистецтва, на якому розміщуються конкретні твори, які задовольняють естетичні та інші потреби всіх груп і прошарків актуальної аудиторії, в тому числі і аудиторії масової – піраміда попиту адекватна піраміді пропозиції. Проте не можна сказати, що адресоване масовому споживачеві мистецтво є продуктом другого ґатунку.

Демократична терпимість до різноманітних оцінок в культурі не знімає тієї проблеми, що в усі часи було і буде так, що більшість матиме досить невисокий рівень естетичної компетентності. Вона завжди схильна оперувати звичними стереотипами і кліше сприйняття. Але це кліше колись хтось придумав, відкрив – і очевидно, що не був зрозумілим для сучасників. Визнання часто приходить пізніше, коли середньо статична норма естетичного сприйняття досягає необхідної оцінки. Так відбувається з будь-яким відкриттям – і в науці, і в мистецтві. Прикладом може слугувати творчість Бетховена, М. Чайковського, навіть О. Пушкіна, яка сприймалася їхніми сучасниками як порушення встановлених правил і норм тогочасного суспільства.

Висновки

Мистецтво знаходиться з картиною світу в тісному зв'язку. Так воно відображає в художньому творі картини світу його автора, який завжди є людиною свого часу. І, як підсумок, мистецтво будь-якої історичної епохи більш чи менш повно відтворює домінуючу на той час картину світу зі всіма її індивідуальними варіаціями, притаманними конкретним авторам художніх творів. У функціональному плані картина світу становить

собою фундамент світосприйняття, опираючись на який людина діє в світі, визначає своєрідність сприйняття та інтерпретації індивідом різних подій та явищ, має динамічний характер, постійно змінюється під впливом життєвих обставин. Для того, щоб виконати зазначені функції, картина світу людини повинна мати уяву: про власне місце в структурі світосприйняття, про взаємовідносини світів земного і трансцендентного, про простір і час, про історію (прогресивний чи регресивний, лінійний чи циклічний її розвиток), про образ соціального цілого і складових його структур – субкультур, верств, груп, про образ природи і способи впливу на неї – трудові, технологічні, естетичні.

Своєрідна конфігурація цих образів і визначає життєві позиції людей, їх знання і переконання, ідеали і духовні орієнтири, принципи пізнання і діяльності, ціннісні орієнтації. Таким чином, картина світу – це складна структурована цілісність, в якій можна виокремити три основні компоненти – світогляд, світосприйняття, світовідчуття. Ці компоненти поєднані в картині світу специфічними для даної епохи, етносу або субкультури чином. Пануюча в суспільстві картина світу завжди активно формується його художньою культурою і, в свою чергу, її ж активно формує. Це проявляється в тому, що через художню свідомість картина світу впливає на структуру художньої культури, визначаючи ступінь її складності і диференційованості, і відповідно на конфігурацію створюючих і транслюючих її інститутів.

Зазвичай перехід від однієї стадії суспільного розвитку до іншої супроводжується різкою зміною картини світу, ствердженням нових принципів світорозуміння. Новий світогляд формує нове світосприйняття і світовідчуття і як результат – нову картину світу. Прогрес – розвиток людини і людства – це послідовна зміна і ускладнення індивідуальних і групових картин світу.

Мистецтво можна визначити як процес, у якому одні люди (митці) створюють і демонструють іншим (аудиторії) яскраві картини світу, збагачені емоційними оцінками і ставленнями до предметів і явищ, ідей і проблем. Мистецтво надає для цього необмежені можливості, оскільки забезпечує вільне експериментування як уже з існуючими в культурі, так і цілком новими нормами і цінностями. Залучаючи аудиторію до свого духовного світу, втіленою в творі за допомогою специфічних художніх засобів, автор надає людям можливість приміряти їх до своєї картини світу. І якщо ці образи та ідеї виявляються підходящими, такими, що відповідають життєвому досвіду і смаку сприймаючих людей, то вони мають можливість бути включеними в їх картини світу. По суті, це свого роду соціокультурне моделювання, в ході якого і митець, і реципієнт безпосередньо беруть участь у будівництві єдиної картини світу.

Художня картина становить собою динамічний процес творення – освоєння художніх цінностей, в якому задіяні художник, який часто сам не розуміє, не усвідомлює всієї повноти смислу свого творіння, а також соціум, який складають різні верстви населення – від повністю байдужих і абсолютно не

інформованих про сам факт існування тих чи інших художніх цінностей до професіоналів і фанатично відданих відповідному художнику чи виду мистецтва людей. І вся ця складна конструкція занурена в потік часу, який змінює соціокультурний і психологічний контексти сприйняття цих самих художніх цінностей, тому що в різні епохи виявляються затребуваними, актуалізуються якісь колишні латентні пласти художньої культури і створюються нові твори, що змінюють ієрархію цінностей у відповідному виді мистецтва, а також загальні оцінки художньої ситуації.

Всередині кожного виду мистецтва, кожної жанрово-тематичної групи творів існує різномірне мистецтво – «високе» і «низьке». У традиційному мистецтвознавстві та його альтернативному сформований визначений інструментарій такого складного феномену яким є мистецтво та соціокультурних процесів його функціонування. Можливо саме зараз настав час інтегрувати весь позитивний досвід в якусь єдину системну конструкцію. Для цього необхідно використати один з методів – вивчення буття тих чи інших художніх цінностей в менталітеті різних субкультур, враховуючи при цьому стратифікацію суспільства.

Список літератури

1. Аксянова Г.А. Категоризация как универсальное явление осознания мира (на примере расовой дифференциации у человека) / Г.А. Аксянова // Тезисы 1-й международной конференции «Раса: миф или реальность?». – М.: МГУ, 1998. – С. 14.
2. Выготский Л.С. Психология искусства / Л.С. Выготский. – М.: Мысль, 2000. – 434 с.
3. Гегель Г. Эстетика: В 4 т. Т.1 / Г.Гегель. – М.: Мысль, 2000. – 465с.
4. Глебкин В.В. Ритуал в советской культуре / В.В. Глебкин. – М.: Наука, 1998. – 345 с.
5. Гостев А.А. Образная сфера человека / А.А. Гостев. – М.: Мысль, 2001. – 324 с.
6. Жидков В.С. Искусство и общество / В.С. Жидков, К.Б. Соколов. – СПб.: Алетейя, 2005. – 592 с.
7. Лотман Ю. Мозг – текст – культура – искусственный интеллект / Ю. Лотман. Избранные статьи: В 3т. Т.1. – Таллин: Наука, 1993 г. – 371 с.
8. Овчинникова Н.Ф. Методологические принципы в истории научной мысли / Н.Ф. Овчинникова. – М.: Просвещение, 1998. – 367 с.
9. Степанов Ю.С. Константы. Словарь русской культуры. Опыт исследования / Ю.С. Степанов. – М.: Наука, 1997. – 549 с.
10. Урбанизация и развлекательная культура / [состав. и ред. П. Викке]. – М.: Наука, 1991. – 249 с.
11. Шибутани Т.Г. Социальная психология / Т.Г. Шибутани. – М.: Просвещение, 1969. – 394 с.

Т.Н. Никоненко, Е.В. Калиниченко

РОЛЬ ИСКУССТВА В СОЦИОКУЛЬТУРНОЙ СТРАТИФИКАЦИИ ОБЩЕСТВА

В статье рассматриваются актуальные проблемы взаимоотношений общества и искусства. Раскрываются взаимосвязь и взаимодействие таких понятий как картина мира, искусство, субкультура, стратификация общества.

T. Nikonenko, O. Kalinichenko

THE ROLE OF ART IN SOCIO-CULTURAL STRATIFICATION OF SOCIETY

The article deals with topical issues of relations of society and the arts. Disclosed the relationship and cooperation of each other such concepts as a picture of the world, art, subculture, the stratification of society.